

Лариса **Купчинська**

кандидат мистецтвознавства,
доцент, науковий співробітник,
Львівська національна наукова
бібліотека України ім. В. Стефаника

Студенти Віденської академії образотворчих мистецтв – уродженці Львова 1775–1895 років

© Купчинська Л., 2017

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1068622>

Анотація. Статтю присвячено темі, недостатньо вивченій в історії українського мистецтва, а саме – навчанню творчої молоді українських земель у Віденській академії образотворчих мистецтв, яке стало доступним через суспільно-політичні та історико-культурні події кінця XVIII – кінця XIX ст. Її метою є розкриття місця і ролі одного з провідних навчальних закладів Європи у вихованні студентів – уродженців Львова, столиці Галичини та Володимирії, одного з найбільших культурних центрів західноукраїнських земель. Уперше на базі попереднього аналізу архівних документів Віденської академії подано їх список, який охоплює 80 осіб 1775–1895 рр. і поділений на кілька частин (маловідомі сьогодні з об'єктивних причин постаті; знані живописці і скульптори, творчий потенціал яких реалізувався на національному ґрунті відповідно до вимог часу; відомі художники, які розвивали свій талант переважно поза межами батьківщини). Усі вони є неодмінною частиною історії українського мистецтва. Їхня творчість, побудована переважно на базі освіти у Віденській академії, помітно збагатила національну та загальноєвропейську культуру.

Ключові слова: художники, живописці, скульптори, студенти, Віденська академія образотворчих мистецтв, навчання, творчі здобутки.

Унаслідок першого переділу Речі Посполитої 1772 року, західноукраїнські землі опинилися у складі Австрійської монархії. Львів став адміністративно-політичним центром

коронного краю «Королівство Галичина і Володимирія», що сприяло загальному пошавленню громадського і культурного життя.

З часу входження Східної Галичини під юрисдикцію Габсбурзької монархії на її землях розпочався новий період в історії мистецтва. Цьому додатково сприяли реформи цісаря Йосифа II, що проявилися найперше у зміні архітектурного обличчя Львова, де дуже скоро постала низка відомих пам'яток у стилі австрійського класицизму. До цього спричинилися Петер Нобіле, Йоганн Зальцман, Людвіг Піхль та інші. Львів набирав вигляду європейського міста, яке приваблювало іноземних художників. Їхня діяльність користувалася великим попитом. Багато з них залишалися тут: відомі скульптори Гартман Вітвер, Антон Шімзер, Йоганн Шімзер, поряд з ними активно працювали живописці й графіки Карл Швайкарт, Антон Лянге та ін.

Відомі раніше широкі зв'язки українських земель загальною і Львова зокрема на ниві культури наприкінці XVIII – на початку XIX ст. набули виразного спрямування. Суспільство дедалі більше виявляло зацікавлення до австрійської мистецької школи. У цьому велику роль відіграло відкриття 1773 р. Цісарсько-королівської Академії об'єднаних образотворчих мистецтв (*Kaiserliche-königliche Akademie der vereinigten bildenden Künste*), яка постала на базі приватної школи придворного художника Петера Штруделя 1692 р. Вона складалася з п'яти відділів: будівельного, скульптурного, живописного, гравірувального і виробів з металу. Кожен з них мав власного керівника, який підпорядковувався у виробничо-адміністративних питаннях директорові Академії. У якості основних предметів викладалися архітектура, скульптура, живопис і графіка, а серед допоміжних курсів, пов'язаних з мистецькою практикою, були анатомія, перспектива, стилезнавство, загальна історія, історія світового мистецтва, кольорознавство тощо. Завдяки різнобічному навчанню, посиленій увазі до теорії і практики художнього процесу, міцній науково-теоретичній базі Академія стала головним мистецьким центром Австрії та самобутнім навчальним закладом європейського рівня. Серед її викладачів у різні роки були відомі митці Європи.

Наприкінці XVIII ст. – на початку ХХ ст. Віденська академія образотворчих мистецтв перебувала у центрі уваги творчої молоді українських земель, яка дедалі частіше виявляла бажання навчатися у провідному європейському закладі. Відтак, упродовж 1772–1918 рр. її студентами були кілька сотень художників, життя і творчість яких тісно зв'язані з Україною. Кожному з них Академія дала можливість торувати власний творчий шлях, втілюючи здобутки й новачії європейського мистецтва. Сьогодні все більшої актуальності набуває визначення місця і ролі Віденської академії образотворчих мистецтв у історії культури України.

Проблема не є новою, її намагалися вирішити провідні діячі історії та культури. До них належить Юзеф Гвальберт Павліковський, який переважно працював у Галичині, один з перших почав говорити про неї. Про це свідчить його науковий доробок [5]. Водночас він намагався у силу своїх можливостей її вирішувати. Матеріально підтримуючи молодих художників, вимагав від них написання детальних звітів про діяльність Академії, а також навчання в її стінах студентів-земляків. До їх числа належав Ян Тисевич, який у листах до мецената згадав кількох її вихованців, серед яких Леопольд Новотни, Корнелій Шлегель, Антон Прокоп і Михайло Ручка, відзначив їхні успіхи [1]. Інший підопічний Ю. Г. Павліковського Франц Тепа, не ставши учнем Академії, писав про заклад, на який тоді великий вплив мали революційні події. У 1847–1848 рр. він виконав низку портретів студентів – вихідців з Галичини. Вони увійшли до колекції Ю. Г. Павліковського, а сьогодні зберігаються у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника: зображення Феліціана Антона Лобеського, Францішка Жиглінського, Фелікса Табінського, Флоріана Люнди, Миколи фон Стжегоцького і Леопольда Лоффлера. Серед них був і акварельний портрет Вільгельма Леопольського, який після навчання в Академії залишався працювати у Відні. Та про повноту інформації ні в першому, ні в другому випадку говорити не доводиться.

Наприкінці ХІХ ст. проблему місця і ролі Віденської академії намагався вирішити виходець із Чернівців, історик, дослідник мистецтва, правник Олександр Гайдецький. З приїздом до Відня 1896 р. він опрацював архів Академії,

готував список студентів Віденської академії образотворчих мистецтв, які походили з теренів давньої Речі Посполитої, а отже етнічних земель України, Білорусі, Литви, Латвії, південної Естонії та західної Росії. У результаті постав рукопис «*Vestigia Artificum Polonorum Viennensia*» у двох книгах [3, с. 4]. Його дослідник завершив у травні 1913 р. З невідомих нині причин у своїй праці він обмежився 1726–1880 рр., а окрім того, не врахував окремих документів, без яких вона навіть є неповною в межах окресленого періоду. Незважаючи на це документ сьогодні активно використовують дослідники, серед них як і автори багатотомного видання «*Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających malarze, rzeźbiarze, grafice*». До неї звертався знаний мистецтвознавець і художник Михайло Доманський, на її основі підготував статтю про учнів Віденської академії, які походили з перемишльської землі [2].

Мета наукової розвідки – розкрити місце і роль одного з провідних навчальних закладів Європи XVII – початку XX ст. у вихованні художників, уродженців Львова.

Попереднє дослідження архівних документів Віденської академії образотворчих мистецтв дозволило виявити низку її учнів – вихідців з українських земель, а також тих, хто після студій в Академії працював на наших теренах. Від кінця XVIII до початку XX ст. їх налічується понад 350 осіб. Серед них і ті, що народилися у Львові, – 80.

Студенти – уродженці Львова почали навчатися у Віденській академії з 1790-х рр. У цей час їх було двоє, у 1800-х рр. – четверо, у 1810-х рр. – також четверо, у 1820-х рр. – вісім, у 1830-х рр. – дев'ять. Незважаючи на історичні події 1840-х рр., число студентів не зменшилося – вісім осіб. У 1850-х рр. їх також було вісім, у 1860-х рр. – шість. Найбільше студентів Академії зі Львова було у 1870-х рр. – дванадцять, у 1880-х рр. – вісім, у 1890-х рр. – п'ять. На початку XX ст. в Академії зі Львова навчалось шість студентів.

Вибір навчального закладу творчої молоді зумовлений різними чинниками. До головних належить потреба Львова у висококваліфікованих спеціалістах. Тому багато з них отримувало стипендії міста або матеріальну підтримку окремих заможних містян. Освіту інших зазвичай фінансував батько, який займав у Львові високооплачувану посаду. Ав-

торитет Академії серед молоді визначався також навчанням у ній батька: прикладом є Й. Шімзер і його син Леопольд, Я. Ю. Гроттгер і Артур, Я. Машковський і Марцелій, А. Райхан і Станіслав, А. фон Медвей та Отто, Ф. Фухс і Герман. Відомими є випадки, коли слідом за старшим братом в Академію вступав молодший: Даніель Бардах був прикладом Якобу, а Іван Петридес для Йосипа.

Опрацювання публікацій інформативного та науково-популярного характеру, надрукованих у періодичних виданнях ХІХ – початку ХХ ст., спеціальних досліджень і загальних праць з історії мистецтва стало вагомою підставою для того, щоб розділити цих студентів на кілька груп.

Першу доволі велику групу формують маловідомі художники. Для себе вони найчастіше вибирали фах живописців. Проте було чимало тих, хто хотів бути гравером або скульптором. У 1790-х рр. студентами Віденської академії образотворчих мистецтв були Георг Гартіг (1775-х; вступив 1791 р.) і Йозеф Ріглер (1777-?; вступив 1791 р.). У 1800-х рр. в Академії студювали Алойзи Рупрожинський (1781-?; вступив 1801 р.), Симон Гайдінгер (1778-?; вступив 1802 р.), Якоб Глятенберг (1780-?; студент 1805–1813 рр.), Якоб Гайніцький (1783-?; студент 1809–1813 рр.). У 1810-х рр. її студентами стали Йозеф Грабнер (1790-?; студент 1810–1815 рр.), Йозеф Глянц (?-?; студент 1814– 1816 рр.), Йозеф Зінгер (1795-?; студент 1819–1820 рр.). У 1820-х рр. до неї вступили Франц Шуман (1894-?; вступив 1820 р.), Франц Шогоський (1799-?; студент 1820–1822 рр.), Микола Флайшман (1798-?; вступив 1821 р.), Йозеф Тремір (1804 або 1805 р. -?; студент 1824 (1825)–1829 рр.), Людвік фон Пілзенгайм (1804-?; вступив 1825 р., навчався один семестр), Алойзи Вілер (1810-?; вступив 1829 р., навчався один рік). У 1830-х рр. в Академію вступили Моріц Барах (1820-?; студент 1836–1837 рр.), Філіп Ребігер (1815-?; вступив у квітні 1837 р., навчався упродовж літнього семестру), Даніель Бардах (1823-?; студент у 1837–1843 рр.), Конрад Байн (1808-?; вступив 1838 р.) і Антон Прокоп (1821-?; студент 1839–1841 рр.) У 1840-х рр. – Йоганн Баптист Гімпель (1816-?; студент у 1840–1842 рр.), Олександр Процінський (1825-?; студент 1840–1842 рр.), Еміль Брікс (1822-?; студент 1841–1844 рр.), Адольф Кіслінг (1826-?, вступив 25 лютого 1841 р., навчався

до 14 червня 1841 р.), Карл Войдвіцький (1825–?; студент 1842–1844 рр.), Якоб Бардах (1826–?; студент 1844–1845 н.р.), Моріц Лязарус (1832–?; вступив 1846 р.). У 1850-х рр. – Йозеф Вебер (1833–?; студент 1852–1853 н.р.). У 1860-х рр. – Франц Фухс (1839–?; студент 1868/69–1869/70 н.р.). У 1870-х рр. – Андреас фон Райзінгер (1857–?; студент 1874/75–1877/78 н.р., навчався також у 1884/1885 н.р.) і його брат Юліуш фон Райзінгер (1859–?; студент 1878/79–1880/81 н.р.), Густав Розенцвайг (1858–?; студент у II семестрі 1876/77 н.р.). 22 жовтня 1886 р. до Академії вступив Йозеф Краушлер (1859–?), відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. Хрестіана Гріпенкерля у 1886/87–1888/89 н.р. У жовтні 1893 р. її студентом став Герман Фухс (1873–?), навчався у початковій школі живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля у 1893/94–1895/96 н.р., а 5 жовтня 1899 р. був зарахований у майстерню історичного живопису проф. Казимира Похвальського, де навчався упродовж двох семестрів 1899/1900 н.р. З початком ХХ ст. у Академію вступив Якоб Вічнер (1880–?). Відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля упродовж двох семестрів 1904/05 н.р. У жовтні 1911 р. до числа студентів Академії був зарахований Денис Ясеницький (1873–?), який надав перевагу початковій школі живопису під керівництвом проф. Рудольфа Бахера. Там він навчався упродовж 1911/12–1913/14 н.р. У цій школі навчався у першому семестрі 1916/17 н.р. Володимир Дворський (1895–?). Інформацію, якою ми сьогодні володіємо про них, подає винятково архів Академії. Про тих, хто навчався там наприкінці ХVІІІ – у першій половині ХІХ ст., вона дуже стисла, зазвичай зводиться до імені та прізвища, місця народження, віку вступу й року, коли він став її студентом, час навчання. Дуже рідко трапляється інформація про рід заняття батька, віросповідання. Про студентів Академії другої половини ХІХ – початку ХХ ст. у зв'язку із вдосконаленням діловодства навчального закладу додатково можна довідатися також про дату народження, рідну мову, попередню освіту, місце проживання у Відні, а також школу професора, яку він відвідував.

Другу групу студентів Віденської академії образотворчих мистецтв становлять добре знані в Україні художники.

Більшість з них в Академії студіювали живопис. Серед них Ян Юзеф Гроттгер (1799–1853), студент Академії, за одними даними, з лютого 1812 р., за іншими – від листопада 1812 р., або ж – від 28 червня 1813 р. Навчався з перервами до 1816 р. [6, Bd. 7, S. 154; 6, Bd. 13, S. 14; 6, Bd. 15, 13; 6, Bd. 17, S. 9; 6, Bd. 19, S. 7]. 14 листопада 1823 р. студентом Академії став Алойзи Райхан (1807–1860). Він відвідував початкову школу живопису під керівництвом професорів Франца Каоціґа й Антона Петтера. Навчався до 1828 р. [6, Bd. 7, S. 212; 6, Bd. 28, S. 26; 6, Bd. 29, S. 21]. Подібно до свого старшого колеги він згодом став прикладом своєму синові Станіславу Йозефу Райхану (1858–1919), вихованцю початкової школи живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля у 1877/78–1879/80 н.р., а від січня 1880 р. – майстер-школи історичного живопису проф. Августа Айзенменгера, яку відвідував до 1881/82 н.р. [6, Bd. 100, N 68; 6, Bd. 101, N 85; 6, Bd. 102, N 88; 6, Bd. 103, N 77; 6, Bd. 104, N 73; 6, Bd. 105, N 7; 6, Bd. 106, N 12; 6, Bd. 107, N 9; 6, Bd. 108, N 6]. В Академії фах живописця здобув Фелікс Каспер Орліковський (1807–1840), який вступив до неї 25 квітня 1825 р. і навчався там до 1829 р. [6, Bd. 7, S. 218]. У 1830-х рр. Академія прийняла низку інших митців. Серед них – Ян Грузик (1809–1891), який короткочасно навчався 1832 р. [6, Bd. 31, S. 8]. 28 травня 1834 р. до Академії вступив Август фон Медвей (1814–1870) і навчався до 1836 р., відвідував заняття проф. Леопольда Купельвізе-ра [6, Bd. 7, S. 272; 6, Bd. 3, S. 15; 6, Bd. 41½, S. 23]. Його слідами пішов син Отто фон Медвей (1854 – після 1888), який відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля у другому семестрі 1881/82 н.р. [6, Bd. 109, N 138]. Подальша його доля мало відома. Школа живопису дала освіту відомому згодом портретистові Олександрю Рачинському (1822–1889). Студентом Академії він став 11 листопада 1839 р., відвідував її до 1842 р. [6, Bd. 7, S. 312; 6, Bd. 38, S. 22]. Вже у жовтні 1845 р. у ній навчався Флоріан Люнда (1824–1888) [6, Bd. 7, S. 359]. З початком 1850-х рр. у Академії навчався Лех Новаковський (1830–1872). Вступивши 11 травня 1852 р., відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. Карла фон Блааса [6, Bd. 64, N 147; 6, Bd. 67, N 147]. У 1850-х рр. тут здобував освіту і Леон Островський (1832–1882), відвідував початкову школу живопису під керівництвом професорів

Карла Маєра і Карла фон Блааса у 1853/54–1854/55 н.р. [6, Bd. 70, N 47; 6, Bd. 72, N 103]. 16 квітня 1855 р. студентом став Марцелій Машковський (1837–1862), відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. К. Блааса в другому семестрі 1854/55 н.р. і першому семестрі наступного навчального року. У другому семестрі 1855/56 н.р. за порадою батька, Яна Машковського, навчався у початковій школі скульптури під керівництвом проф. Франца Бауєра [6, Bd. 72, N 75; 6, Bd. 73, N 56, 13]. Наприкінці 1850-х рр. у Академії навчався Михайло Альфред Годлевський (1838–1918). Її студентом він став у жовтні 1858 р., був учнем проф. Карла Вурцінгера і Карла Маєра у 1858/59–1859/60 н.р. 9 листопада 1860 р. переведений у початкову школу скульптури проф. Франца Бауєра, де навчався упродовж двох семестрів 1860/1861 н.р. [6, Bd. 76, N 6; 6, Bd. 77, N 49; 6, Bd. 78, N 28]. У 1860-х рр. в Академію вступив Генрик Грабінський (1842–1903). У 1861/62–1866/67 він відвідував школу пейзажного живопису під керівництвом проф. Августа Альберта Ціммермана [6, Bd. 79, N 7, 5; 6, Bd. 80, N 5, 9; 6, Bd. 81, N 8, 10; 6, Bd. 82, N 4, 11; 6, Bd. 83, N 7, 8; 6, Bd. 84, N 7, 7]. Живопис у 1860-х в Академії студіював Кароль Рафал Сагновський (1836–1879), упродовж двох семестрів 1864/65 н.р. відвідував початкову школу живопису під керівництвом професорів К. Маєра і К. Вурцінгера, а у 1865/66–1867/1868 н.р. – майстер-школу проф. Йозефа фон Фюріха [6, Bd. 82, N 81, 54; 6, Bd. 83, N 10, 8; 6, Bd. 84, N 4, 7; 6, Bd. 85, N 8]. Зигмунт Сидорович (1846–1881) вступив до Академії 16 жовтня 1864 р., упродовж 1864/65 – першого семестру 1867/68 н.р. навчався у початковій школі живопису під керівництвом проф. К. Маєра і К. Вурцінгера, а в другому семестрі 1867/68–1868/69 н.р. – у майстер-школі проф. Едуарда фон Енгерта [6, Bd. 82, N 75, 9; 6, Bd. 83, N 70, 69; 6, Bd. 84, N 76, 26; 6, Bd. 85, N 96, 4; 6, Bd. 86, N 7, 8]. Едвард Мирон Піч (1852 – після 1939) вступив до Академії у листопаді 1873 р., відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. К. Вурцінгера і Х. Гріпенкерля у 1873/74–1875/76 н.р., у жовтні 1876 р. переведений у майстерню історичного живопису проф. Августа Айзенменгера, де навчався два семестри 1876/77 н.р. [6, Bd. 92, N 85; 6, Bd. 93, N 40; 6, Bd. 94, N 9; 6, Bd. 95, N 32; 6, Bd. 96, N 15; 6, Bd. 97, N 21; 6, Bd. 98, N 10; 6, Bd. 99, N 3]. Ян Стика (1858–1925) став студен-

том Академії 8 жовтня 1877 р., відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля у 1877/78–1878/79 н.р., у жовтні 1879 р. переведений у майстерню історичного де навчався два семестри. У жовтні 1880 р. переведений у майстер-школу історичного живопису проф. Августа Айзенменгера, був її студентом у 1880/1881 н.р. [6, Bd. 100, N 75; 6, Bd. 101, N 58; 6, Bd. 102, N 87; 6, Bd. 103, N 74; 6, Bd. 104, N 2; 6, Bd. 105, N 2; 6, Bd. 106, N 10; 6, Bd. 107, N 3]. Міхал Адам фон Созанський (1853–1923), студент Академії від січня 1878 р., навчався у початковій школі живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля один семестр 1877/78 н.р. [6, Bd. 100, N 122]. Францішек Жмурко (1858–1910) вступив до Академії у жовтні 1875 р., упродовж 1875/1876 н.р. відвідував початкову школу живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля [6, Bd. 96, N 66; 6, Bd. 97, N 74]. Мечислав Рейзнер (1861–1941) вступив у жовтні 1880 р., був студентом початкової школи живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля у 1880/81–1883/84 н.р. [6, Bd. 106, N 147; 6, Bd. 107, N 98; 6, Bd. 108, N 53; 6, Bd. 109, N 67; 6, Bd. 110, N 79; 6, Bd. 111, N 67; 6, Bd. 112, N 67; 6, Bd. 113, N 89]. Зигмунт Надель (1858–1926), навчався у початковій школі живопису в проф. Х. Гріпенкерля у другому семестрі 1883/84 н.р. [6, Bd. 113, N 113]. Станіслав Батовський-Качор (1866–1946) також навчався у проф. Х. Гріпенкерля у початковій школі живопису в 1885/86–1886/87 н.р. [6, Bd. 116, N 132; 6, Bd. 117, N 103; 6, Bd. 118, N 88; 6, Bd. 119, N 125]. Роман Братковський (1868–1954) – вихованець початкової школи живопису проф. Х. Гріпенкерля 1890/91–1891/92 н.р. [6, Bd. 124, N 84; 6, Bd. 125, N 50]. Одночасно з ним навчався у того самого професора Володимир фон Попель (1874–1909) [6, Bd. 124, N 113; 6, Bd. 125, N 89]. Разом із своїми земляками розпочав навчання в Академії Зефір Цв'яклінський (1871–1930), з ними відвідував у 1890/91 н.р. початкову школу живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля [6, Bd. 124, N 83]. Ян Казимир Ольпінський (1875–1936), який вступив до Академії у жовтні 1900 р., відразу став студентом майстер-школи історичного живопису проф. Казимира Похвальського, відвідував її упродовж 1900/01–1904/05 н.р. [6, Bd. 134, N 4; 6, Bd. 135, N 8; 6, Bd. 136, N 1; 6, Bd. 137, N 8; 6, Bd. 138, N 6]. Маріан Рибковський (1895–1915) був студентом початкової

школи живопису під керівництвом проф. Рудольфа Бахера у 1913/1914 н.р. [6, Bd. 147, N 64].

До відомих скульпторів, які здобули освіту у Віденській академії, належить Леопольд Шімзер (1834–1888). Її студентом він став 5 квітня 1853 р., працював під керівництвом проф. Франца Бауера й Карла Радніцького ще впродовж 1853/1854 н.р. 17 жовтня 1854 р. переведений у майстерню скульптури під керівництвом Ф. Бауера, навчання в якій закінчив 8 липня 1855 р. [6, Bd. 59, S. 35; 6, Bd. 69, N 130; 6, Bd. 70, N 7; 6, Bd. 72, N 5, 3]. Інший, згодом знаний скульптор Франц Виспянський (1836–1901), став студентом Академії 14 грудня 1860 р., відвідував початкову школу скульптури під керівництвом проф. Ф. Бауера у 1860/1861 і 1861/1862 н.р. [6, Bd. 78, N 30, 28; 6, Bd. 79, N 15, 28]. Казимир Вітольд фон Островський (1848–1880), був студентом Академії з 19 квітня 1869 р., вихованець початкової школи скульптури, її професорів Ф. Бауера, К. Маєра, а також Карла Кундмана у 1868/69–1872/73 н.р. [6, Bd. 86, N 28; 6, Bd. 87, N 31, 34; 6, Bd. 88, N 12; 6, Bd. 89, N 7, 19; 6, Bd. 90, N 6; 6, Bd. 91, N 19]. Тадей Висньовецький (1845 – бл. 1928–1930), вступивши в Академію 29 березня 1876 р., відразу став студентом майстер-школи проф. Каспара фон Цумбуша. Її він відвідував лише в другому семестрі 1875/76 н.р. [6, Bd. 97, N 4]. Тадей Блотницький (1858–1928), який вступив у Академію 14 травня 1877 р., спочатку відвідував початкову школу скульптури (1876/77 н.р.), а згодом – майстер-школу проф. К. фон Цумбуша (1877/78–1879/80 н.р.) [6, Bd. 99, N 31; 6, Bd. 100, N 5; 6, Bd. 101, N 2; 6, Bd. 102, N 7; 6, Bd. 103, N 4; 6, Bd. 104, N 7]. Тадей фон Баронч (1849–1905) навчався у майстер-школі проф. К. фон Цумбуша в другому семестрі 1877/78 н.р. і першому семестрі наступного навчального року [6, Bd. 101, N 1; 6, Bd. 102, N 1]. Іван Петридес (1861–1920) був студентом початкової школи скульптури у 1880/81–1881/82 н.р. [6, Bd. 106, N 1; 6, Bd. 107, N 26; 6, Bd. 108, N 39; 6, Bd. 109, N 11], а його брат Йосип Петридес (1862–?) – у першому семестрі 1881/82–1882/83 н.р. [6, Bd. 108, N 48; 6, Bd. 110, N 23; 6, Bd. 111, N 24]. Томаш Кубаля (1878 – після 1939), здобувши базові знання в початковій школі скульптури в 1898/99–1901/02 н.р., поновився в Академії у жовтні 1905 р., вступив у майстер-школу Едмунда Гелмера, яку відвідував упродовж 1905/06 н.р. [6, Bd. 132, N 45; 6, Bd. 133, N 21];

6, Bd. 134, N 5; 6, Bd. 135, N 8; 6, Bd. 139, N 10]. Станіслав Ричард Пліхаль (1881–?) був студентом майстер-школи проф. Ганса Біттерліха у 1915/16–1918/19 н.р. [6, Bd. 149, N 7; 6, Bd. 150, N 5; 6, Bd. 151, N 3; 6, Bd. 152, N 5]. Про кожного із цих художників є доволі обширна інформація у тогочасних періодичних виданнях. Їхня діяльність відображена в численних каталогах виставок, учасниками яких вони були. Про багатьох написані обширні статті, а про деяких і монографії. Усе це є вагомим доповненням відомостей представлених в архівах Академії, ґрунтовною базою багатоаспектного вивчення їхнього життєвого і творчого шляху, а також творчого доробку в контексті історії української культури. Дозволяє краще простежити вплив освіти, яку вони отримали в Академії, на становлення самобутньої української мистецької школи нового часу.

Третя, найменша група, представлена художниками, які реалізували свій творчий потенціал за межами батьківщини. До них найперше належить живописець і графік Ян Тисевич (1815–1881, або 1898), який вступив до Академії 1939 р., відвідував заняття проф. Фердинанда Георга Вальдмюллера, Йозефа фон Фюріха, а також Фрідріха фон Амерлінга. Навчався до 1842 р. [6, Bd. 38, S. 27; 6, Bd. 41½, S. 39]. Працював переважно у Франції, в Парижі. Славу за кордоном здобув й інший уродженець Львова – Даніель Пентер (1837–1887), у 1855/56 н.р. студент початкової школи живопису під керівництвом проф. К. фон Блааса [6, Bd. 59¾, S. 16; 6, Bd. 73, N 19, 39]. Працював переважно у Відні, в Академії. Покинув батьківщину й Едуард Курцбауер (1840–1879), який у 1856/57–1861/62 н.р. відвідував заняття К. Маєра і К. Вурцінгера в початковій школі живопису [6, Bd. 74, N 49, 13; 6, Bd. 75, N 6, 1; 6, Bd. 76, N 9, 32; 6, Bd. 77, N 72, 63; 6, Bd. 78, N 68, 21; 6, Bd. 79, N 73], жив і працював у Мюнхені. Юліуш Зубер (1861 – бл. 1910) у 1878/79–1880/81 н.р. був студентом початкової школи живопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля, а у 1881/82–1883/84 н.р. – майстер-школи історичного живопису проф. Августа Айзенменґера [6, Bd. 102, N 103; 6, Bd. 103, N 108; 6, Bd. 104, N 82; 6, Bd. 105, N 70; 6, Bd. 106, N 91; 6, Bd. 107, N 61; 6, Bd. 108, N 13; 6, Bd. 109, N 5; 6, Bd. 110, N 6; 6, Bd. 111, N 6; 6, Bd. 112, N 4; 6, Bd. 113, N 10]. Працював переважно в Мюнхені. Лео Бернґард Айхгорн (1872–1956) – у 1889/90–1892/93 н.р. був студентом початкової школи жи-

вопису під керівництвом проф. Х. Гріпенкерля, у 1893/1894 н.р. – майстер школи історичного живопису проф. Августа Айзенменгера, а у 1894/95–1896/97 н.р. – майстер-школи проф. Казимира Похвальського [6, Bd. 123, N 68; 6, Bd. 124, N 29; 6, Bd. 125, N 34; 6, Bd. 126, N 34; 6, Bd. 127, N 5; 6, Bd. 128, N 3; 6, Bd. 129, N 4; 6, Bd. 130, N 1]. Згодом його життя було тісно пов'язане з Віднем. Кожен з цих художників добре відомий насамперед у Європі. Маючи за плечима освіту, яку отримали в кращому навчальному закладі, усі вони приклалися до розвитку культури тих чи інших народів. Інтегрувавшись у нове середовище, були повноцінними, рівноправними, гідними його представниками, водночас вони є неодмінною частиною національної спадщини. Утверджуючи свої позиції на чужині, тією чи іншою мірою репрезентували вітчизняний досвід.

Висновки. Попереднє вивчення документів Віденської академії образотворчих мистецтв засвідчує її велику роль у формуванні мистецької школи України загалом. Вона є вагомим інспіраційним платформою творчої діяльності багатьох українських художників, у тому числі тих, хто народився у Львові.

Аналіз архівних документів Віденської академії образотворчих мистецтв дозволяє зробити висновок, що навчання уродженців Львова велося у кількох напрямках. Більшість з них надавали перевагу живописній школі. Інші здобували фах граверів або скульпторів.

Дослідивши протоколи Академії, дізнаємося, що у XVIII – XX ст. у ній навчалося 80 молодих людей, які народилися у Львові. Багато з них сьогодні маловідомі в історії мистецтва, проте вони є неодмінною його частиною. Водночас Академія дала освіту художникам, які відіграли велику роль у формуванні самобутньої української мистецької школи, а також збагатили своєю творчістю культуру інших європейських народів.

Для художників – студентів Віденської академії образотворчих мистецтв, які народилися у Львові, отримані в Академії знання стали міцним ґрунтом для вирішення образно-пластичних завдань у різних видах і жанрах образотворчого мистецтва. Набутий досвід спрямували в русло актуальних проблем часу, а відтак визначили його духовно-естетичні риси. Їхня діяльність стала самостійною скла-

довою тогочасного національного життя, вагомою частиною історії української культури загалом та українського образотворчого мистецтва зокрема.

1. Тисевич Я. Лист до Ю. Г. Павліковського від 1 лютого 1839 р. Відень [Рукопис] // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Відділ рукописів. – Ф. 76, оп. II, од. зб. 469. – Арк. 1–2 зв.

2. Domański M. Uczniowie Akademii sztuk pięknych w Wiedniu pochodzący z ziemi przemyskiej / Michał Domański // Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej. – Przemyśl : KAM, 1978. – Т. III. – S. 123–129.

3. Hajdecki A. Vestigia Artificum Polonorum Viennensia : 2 t. [Рукопис] / Zestawił i przygot. do druku A. Hajdecki // Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Dział Zbiorów Specjalnych. – Rkps. 2170. – Т. 1. – 288 ark.

4. Hajdecki A. Vestigia Artificum Polonorum Viennensia : 2 t. [Рукопис] / Zestawił i przygot. do druku A. Hajdecki // Ibidem. – Rkps. 2170. – Т. 2. – 189 ark.

5. Pawlikowski G. Myśli przy czytaniu dzieła: Słownik malarzów polskich, tudzież obcych w Polsce osiadłych, lub czasowo w niej przebywających, przez Edwarda Rastawieckiego. Warszawa. Nakładem autora, w drukarni Orgelbranda. 1850. / Gwalbert Pawlikowski // Biblioteka warszawska. Pismo poświęcone naukom, sztukom i przemysłowi. – Warszawa : W drukarni Stanisława Strąbskiego, 1851. – Т. I. – S. 363–368. – Rubr.: Rozmaitości.

6. Protokoll Bd. 1a–152 [Рукописи] // Akademie der bildenden Künste Wien, Universitätsarchiv.

ANNOTATION

Larysa Kupchynska. Students of the Vienna Academy of Fine Arts are natives of Lviv of 1775–1895. The article is devoted to the topic, which is not sufficiently studied in the history of Ukrainian art, namely, the teaching of creative youth of Ukrainian lands at the Vienna Academy of Fine Arts, which became accessible due to the social and political, historical and cultural events of the late XVIII and early XX centuries. Its purpose is to reveal the place and role of one of the leading educational institutions in Europe in the education of the students-natives of Lviv, the capital of Galicia and Volodymyriia, one of the largest cultural centers of the West Ukrainian lands. For the first time, on the basis of a preliminary analysis of the archival documents of the Vienna Academy, a list of them covering 80 persons from

1775 to 1895 was submitted. It is divided into several parts. The first one is formed by the figures little-known today for objective reasons. The second one consists of well-known painters and sculptors whose creative potential has realized on a national basis in accordance with the requirements of time. The third one is represented by the names of well-known artists who developed their talent mainly outside the homeland. All of them are an integral part of the history of Ukrainian art. Their work constructed mainly on the basis of education at the Vienna Academy has significantly enriched national and European culture.

Keywords: artists, painters, sculptors, Lviv, students, Vienna Academy of Fine Arts, studies, creative achievements.

АННОТАЦИЯ

Лариса Купчинская. Студенты Венской академии изобразительных искусств – уроженцы Львова 1775–1895 годов. Статья посвящена теме, недостаточно изученной в истории украинского искусства, а именно – обучению творческой молодежи украинских земель в Венской академии изобразительных искусств, которое стало доступным в силу общественно-политических и историко-культурных событий конца XVIII – начала XX вв. Ее целью является раскрытие места и роли одного из ведущих учебных заведений Европы в воспитании студентов – уроженцев Львова, столицы Галиции и Владимирии, одного из крупнейших культурных центров западно-украинских земель. Впервые на базе предварительного анализа архивных документов Венской академии дан их перечень, который охватывает 80 человек и разделен на несколько частей: (малоизвестные сегодня по объективным причинам личности; известные живописцы и скульпторы, творческий потенциал которых реализовался на национальной почве в соответствии с требованиями времени; известные художники, которые развивали свой талант преимущественно за пределами родины). Все они выступают неотъемлемой частью истории украинского искусства. Их творчество, построенное главным образом на базе образования в Венской академии, заметно обогатило национальную и общеевропейскую культуру.

Ключевые слова: художники, живописцы, скульпторы, студенты, Венская академия изобразительных искусств, обучение, творческие достижения.